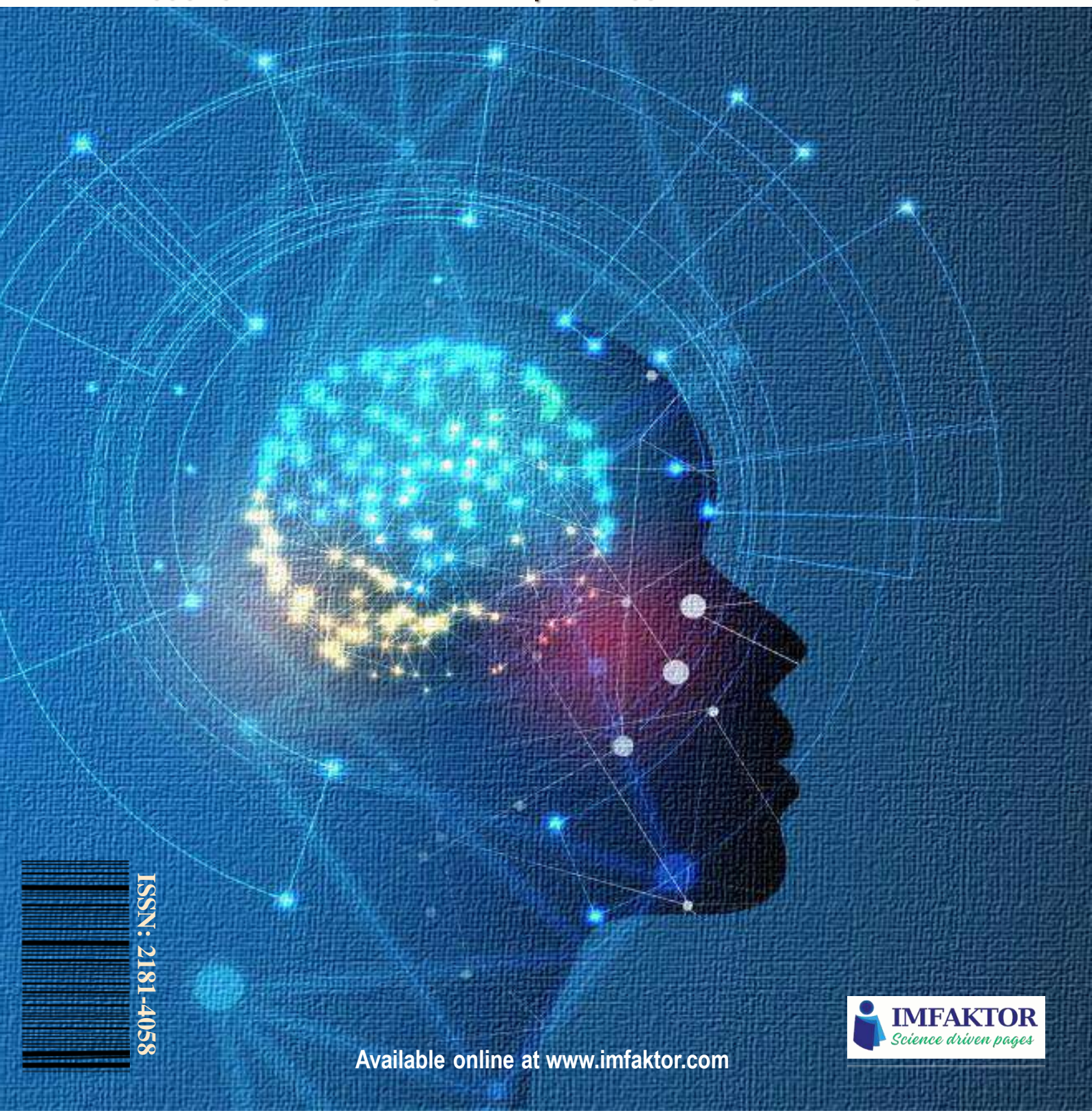

Volume II | Issue 3 | March | 2024

Journal of
RESEARCH
and **INNOVATIONS**

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР | ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ

ISSN: 2181-4058

Available online at www.imfaktor.com

 IMFAKTOR
Science driven pages

ISSN: 2181-4058
DOI Journal 10.56017/2181-4058

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 3-СОН

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ
ТОМ-II, НОМЕР-3

JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS
VOLUME-II, ISSUE-3

ТОШКЕНТ - 2024

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ | JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS

№ 3 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4058-2024-3>

Бош муҳаррир:

Салимов А. – архитектура фанлари доктори, профессор

Масъул муҳаррир:

Кадиров К. – филология фанлари номзоди, доцент

Таҳририят аъзолари:

1. Закиров Х. – қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди, профессор
2. Гулмуродов Р. – қишлоқ хўжалиги фанлари доктори, профессор
3. Якубжон Хатамович Юлдашов – қишлоқ хўжалик фанлари номзоди, профессор,
4. Камалова Дильфуза Энуаровна – филология ф.б.ф.д (PhD)
5. Раззақов Шухрат Турсунович – техника фанлари номзоди, доцент
6. Чоршанбиев Шухрат Махматмуродович – техника ф.б.ф.д. (PhD), доцент
7. Нематов Эркинжон Ҳамроевич – техника ф.б.ф.д (PhD), доцент
8. Бобокалонов Одилшоҳ Остонович – филология ф.б.ф.д (PhD)
9. Абдуллаева Садокат Шоназаровна – техника ф.б.ф.д (PhD)
10. Шарипов Козимжон Комилжонович – техника ф.б.ф.д (PhD)
11. Норматов Ғайрат Алижанович – техника ф.б.ф.д (PhD)
12. Бозорова Гульмира Зайниддиновна – филология ф.б.ф.д (PhD)
13. Убайдуллаев Фарход Бахтияруллаевич – қишлоқ хўжалиги ф.б.ф.д (PhD)
14. Каримова Дилафрўз Ҳалимовна Филология – филология ф.б.ф.д (PhD)
15. Маҳмудова Муаттар Мақсатуллаевна – филология ф.б.ф.д (PhD)
16. Юлдашева Дилафруз Махамадалиевна – филология фанлари доктори

“Тадқиқот ва инновациялар” журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054912-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Мазкур журнал 6 та халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун UIF 2023 = 7.1 “импакт-фактор” кўрсаткичига эга. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар хорижий мақолалар сифатида тан олинади.

Саҳифаловчи\Page Maker\Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, E-mail: tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2024 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2024 йил.

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ | JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS

PIRMAXMATOV Shohjahon Avaz o'g'li

O'zDJTU

stajor-o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10873191>

KUNCHIQAR DAVLAT DEMOGRAFIK TANAZZULDA

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Yaponiyadagi demografik inqirozning kelib chiqish sabab, oqibat va natijalari tahlil qilinadi. Iqtisodiyoti qanchalik ulkan bo'lmasin inson omiliga ta'sir o'tkazish murakkab jarayon. Yaponiya bosib o'tgan mashaqqatli va sermahsul yo'lini O'zbekiston sharoitidan kelib chiqib mamlakatimiz rivojida to'g'ri foydalansak yuksak maqsadlarga erisha olamiz. Yaponiya bilan hamkorlik aloqalarini chuqurlashtirish va Yaponiya yo'l qo'ygan xatolarni takrorlamaslik juda muhim omil sanaladi.

Kalit so'zlar: Yaponiya, O'zbekiston, yuksak maqsad, Yaponiyada demografik inqirozning kelib chiqish sabab va qibatlarini, demografik inqirozni bartaraf etish chora-tadbirlari, Yaponiya va O'zbekiston hamkorlik aloqalari, mustaqillik.

СОЛНОЧНЫЙ ГОСУДАРСТВО В ДЕМОГРАФИЧЕСКОМ СПАДЕ

АННОТАЦИЯ

В этой статье будут проанализированы причины, последствия и последствия демографического кризиса в Японии. Каким бы огромным ни была экономика, воздействие человеческого фактора-сложный процесс. Мы сможем достичь высоких целей, если правильно использовать трудный и продуктивный путь, пройденный Японией, в развитии страны, исходя из условий Узбекистана. Очень важным фактором является углубление сотрудничества с Японией и недопущение повторения ошибок, допущенных Японией.

Ключевые слова: Япония, Узбекистан, высокая цель, причины и последствия демографического кризиса в Японии, меры по преодолению демографического кризиса, сотрудничество Японии и Узбекистана, независимость.

SUNNY STATE IN DEMOGRAPHIC DECLINE

ANNOTATION

This article will analyze the causes, consequences and consequences of the demographic crisis in Japan. No matter how huge the economy is, the impact of the human factor is a complex process. We will be able to achieve high goals if we properly use the difficult and productive path that Japan has traveled, in the development of the country, based on the conditions of Uzbekistan. Deepening cooperation with Japan and preventing the repetition of mistakes made by Japan is a very important factor.

Keywords: Japan, Uzbekistan, high goal, causes and consequences of the demographic crisis in Japan, measures to overcome the demographic crisis, cooperation between Japan and Uzbekistan, independence.

Yaponiya va O'zbekiston 1991-yilda Sovet Ittifoqi parchalanib, O'zbekiston mustaqillikka erishganidan beri diplomatik aloqalarni davom ettirib kelmoqda. O'tgan yillar davomida ikki davlat o'rtasidagi aloqalar, xususan, savdo, sarmoya va rivojlanish sohasidagi hamkorlik sohalarida rivojlanib, kengayib bormoqda. Ikki davlat o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar izchil rivojlanib bormoqda, Yaponiya O'zbekistonning muhim savdo va sarmoyaviy sheriklaridan biri hisoblanadi. Ikki davlat o'rtasidagi savdo aylanmasi ortib, O'zbekiston Yaponiyaga paxta, oltin, tabiiy gaz kabi mahsulotlarni, Yaponiya esa O'zbekistonga mashinasozlik, elektronika va transport vositalarini eksport qilmoqda [1, 2].

Umuman olganda, Yaponiya va O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlar o'zaro manfaatlar, umumiy maqsadlar va ikki xalq manfaati yo'lida turli sohalaridagi hamkorlikni mustahkamlash istagidan kelib chiqqan holda chuqurlashib va diversifikatsiya qilinmoqda. Yaponiya iqtisodiyoti dunyodagi eng yirik va eng ilg'orlardan biridir. Avtomobilsozlik, elektronika, robototexnika va biotexnologiya iqtisodiyotning asosiy qismidir. Bundan tashqari, Yaponiya, avtomobillar, elektronika va mashinasozlikning asosiy eksportchisi hisoblanadi. YIM (Yalpi ichki mahsulot) ning hajmi jihatidan, Aqsh, Xitoy, Hindistondan keyingi to'rtinchi o'rinni egallaydi.

1. Yaponiya iqtisodiyoti - Vikipediya (wikipedia.org)

Yaponiya yuqori malakali ishchi kuchi, ilg'or infratuzilmasi va texnologik innovatsiyalarga katta e'tibor qaratadigan global iqtisodiy kuchdir.

Iqtisodiy rivojlangan bugungi yaponiya juda ham katta muammo Ya'ni, demografik inqiroz bilan yuzlashmoqda. Oxirgi besh yillikda aholi soni sezilarli kamaydi. 2023-yil holatiga ko'ra Yaponiya dunyodagi eng yuqori o'rtacha yoshga ega mamlakat sifatida namoyon bo'ldi. Yaponiyada o'rtacha yosh taxminan 49 yoshni tashkil qiladi.

2. Japan Population (2024) - Worldometer (worldometers.info)

Bu yuqori o'rtacha yosh, birinchi navbatda, tug'ilishning pastligi va o'rtacha umr ko'rish davomiyligi kabi omillarga bog'liq. Yaponiya demografik siljishlarni boshdan kechirmoqda, bu esa uning iqtisodiyoti va jamiyati, jumladan, sog'liqni saqlash, pensiya tizimlari va ishchi kuchi dinamikasi bilan bog'liq muammolarga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan tug'ilish darajasining pasayishi va aholining qarishidir.

Yaponiya keksalar soni bo'yicha ham dunyoda birinchi o'rinda turadi. Mamlakat aholisining qarishi muhim demografik tendentsiya bo'lib, fuqarolarining katta qismini 65 yoshdan oshganlar tashkil etadi. Ushbu qarib qolgan aholi Yaponiya uchun turli muammolar va imkoniyatlarni, jumladan, sog'liqni saqlash, ijtimoiy ta'minot va ishchi kuchi ishtiroki bilan bog'liq tashvishlarni keltirib chiqarmoqda.

Yaponiyaning ishchi kuchi ham tez qarib borayotgan aholisi fonida qisqarmoqda. Bu siyosatchilarning pensiya yoshini 68 ga oshirish va qariyalarni yarim kunlik ish kuchiga qayta qo‘shilishi haqidagi chaqiriqlariga turtki bo‘lmoqda. Yaponiyaning umr ko‘rish davomiyligi dunyodagi eng yuqori ko‘rsatkichlardan biri bo‘lib, Yaponiyada har 1500 kishidan 1 nafari 100 yoshdan oshgan [3].

Yaponiya haqiqatan ham aholining tez qarishi va tug‘ilishning kamayishi bilan tavsiflangan jiddiy demografik inqirozga duch kelmoqda. Ushbu vaziyatga bir nechta omillarni sabab qilib ko‘rsatishimiz mumkin, jumladan:

1. Tug‘ilish darajasi past: Yaponiya dunyoda eng past tug‘ilish ko‘rsatkichlaridan biriga ega.
2. Aholining qarishi: Yaponiya dunyo miqyosida qariyalarning eng yuqori nisbatiga ega.
3. Madaniy va ijtimoiy omillar: Yaponiyada tug‘ilishning past bo‘lishiga turli madaniy va ijtimoiy omillar, jumladan, nikohga bo‘lgan munosabatning o‘zgarishi, an’anaviy gender rollari, ish va hayot muvozanati muammolari sabab bo‘lmoqda.

Ushbu inqirozni bartaraf etish uchun Yaponiya hukumati bola tug‘ilishini rag‘batlantirish, oilalarni qo‘llab-quvvatlash, immigratsiyani rag‘batlantirish va ijtimoiy ta’minot tizimlarini qarigan aholiga moslashtirishga qaratilgan turli siyosat va tashabbuslarni amalga oshirmoqda.

Yaponiya aholining qarishi, tug‘ilishning kamayishi va aholi sonining qisqarishi bilan tavsiflangan muhim demografik inqirozga duch kelmoqda. Ushbu demografik siljish Yaponiya iqtisodiyoti, ijtimoiy ta’minot tizimlari va uzoq muddatli barqarorlik uchun turli muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ishchi kuchining qisqarishi, sog‘liqni saqlash va pensiya xarajatlarining oshishi va aholining tez qarishi kombinatsiyasi innovatsion yechimlar va faol siyosat choralari talab qiladigan murakkab muammolarni keltirib chiqaradi.

Demografik inqirozni bartaraf etish uchun Yaponiya ko‘p qirrali yondashuvni qo‘llashi kerak, jumladan:

1. Tug‘ilish darajasini oshirish: Bola tug‘ilishini rag‘batlantirish va oilalarni qo‘llab-quvvatlash siyosati va rag‘batlarini amalga oshirish, masalan, arzon bola parvarishi, ota-ona ta’tillari va oilalarga moddiy yordam berish.

2. Immigratsiyani rag‘batlantirish: Ishchi kuchini to‘ldirish va asosiy tarmoqlarda ishchi kuchi tanqisligini bartaraf etish uchun malakali ishchilar va immigrantlarni jalb qilish uchun immigratsiya siyosatini isloh qilish.

3. Keksa aholini qo‘llab-quvvatlash: O‘sib borayotgan keksa aholini qo‘llab-quvvatlash hamda ularning farovonligi va hayot sifatini ta’minlash uchun sog‘liqni saqlash, uzoq muddatli parvarishlash xizmatlari va ijtimoiy ta’minot dasturlariga sarmoya kiritish.

4. Mehnat-hayot muvozanatini ta’minlash: Moslashuvchan ish tartibini rag‘batlantirish, qo‘shimcha ish soatlarini qisqartirish va ishchilarning hayot sifatini yaxshilash va oilaviy hayotni qo‘llab-quvvatlash uchun ish va hayot muvozanati tashabbuslarini ilgari surish.

5. Qishloq joylarni jonlantirish: Qishloq joylarni va kichikroq shaharlarni yashash va ishlash uchun jozibador joylarga aylantirishga qaratilgan siyosat va dasturlarni amalga oshirish, shu orqali shaharlar konsentratsiyasini kamaytirish va mintaqaviy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash. Yaponiyada urbanizatsiya darajasi 93 foizni tashkil qiladi. Aholining atigi 7 foizi qishloq joylarida istiqomad qiladi. Bu esa qishloq xo‘jaligida sezilarli inqirozni anglatadi.

Yaponiya aholisining qarishi va tug‘ilishning kamayishi tufayli turli sohalarda ishchi kuchi tanqisligiga duch kelmoqda. Natijada, Yaponiya hukumati muayyan sohalarda ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun xorijiy ishchilarni jalb qilish siyosatini amalga oshirish maqsadida viza siyosatini soddalashtirdi [4].

2019-yilda Yaponiya maxsus malaka va tajribaga ega xorijiy ishchilarga qurilish, qishloq xo‘jaligi, hamshiralik xizmati, mehmonxona va ishlab chiqarish kabi ishchi kuchi tanqisligiga duch kelgan sohalarda ishlashga ruxsat berish uchun “Maxsus malakali ishchi” viza dasturini joriy qildi. Dastur ushbu sohalarda ishchilarga bo‘lgan talabni qondirish va chet ellik ishchilarga Yaponiya iqtisodiyotiga hissa qo‘shish imkoniyatini berishga qaratilgan.

Ushbu dastur doirasida chet ellik ishchilar viza olish uchun malaka testlari va til bilish imtihonlarini topshirishlari shart. Dastur yillar davomida ko‘proq sohalarni qamrab olish va kengroq ko‘nikmalar va tajribalarni qamrab olish uchun kengaytirildi.

Bundan tashqari, Yaponiya muayyan sohalarda ishchilar almashinuvini osonlashtirish uchun ma‘lum mamlakatlar bilan ikki tomonlama shartnomalarga ega. Ushbu shartnomalar xorijiy ishchilarga ma‘lum shartlar ostida vaqtincha ishlash uchun Yaponiyaga kelish imkonini beradi.

Umuman olganda, Yaponiya xorijlik ishchilarni asosiy tarmoqlarda ishchi kuchini to‘ldirish zarurligini tan oladi va hukumat turli viza dasturlari va kelishuvlari orqali chet ellik ishchilarni jalb qilish va joylashtirish choralarini ko‘rdi.

Xulosa qilib aytganda, butun dunyoga o‘zini robotlari, mashinalari va texnologiyalari bilan mashhur bo‘lgan buyuk Yaponiyaning qudrati so‘nmoqda. Demografik inqiroz tez orada o‘zining salbiy oqibatlarini keltirib chiqishni boshladi, yani,uzoq yillar davomida dunyoning ikkinchi yoki uchinchi iqtisodiyoti sanalgan yaponiya to‘rtinchi o‘ringa tushib qoldi. Demografik inqirozning eng asosiy sabablaridan biri yapon xalqining ishni oiladan ustun qo‘yishida deb aytish mumkin. Jamiyatda oilani asosiy o‘rinda qo‘ymaydigan har qanday millat tanazzulga yuz tutaveradi. Bu inqirozni davlat tomonidan ajratilgan turli xil imtiyozlar va chet eldan ishchi hisobiga to‘ldirib bo‘lmaydi.

IQTIBOSLAR. СНОСКИ. REFERENCES.

1. [YAPONIYA * WWW.MALUMOT.RU - Malumotlar bazasi](#)
2. <https://www.worldometers.info/world-population/japan-population/>
3. Yaponiya aholisi - Vikipediya (wikipedia.org)
4. <https://thediplomat.com/2023/01/japans-population-crisis-nears-point-of-no-return>
5. VISA | Ministry of Foreign Affairs of Japan (mofa.go.jp)

ISSN: 2181-4058
DOI Journal 10.56017/2181-4058

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 3-СОҢ

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ
ТОМ-II, НОМЕР-3

JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS
VOLUME-II, ISSUE-3

«Тадқиқот ва инновациялар» электрон журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054912-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz